

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. lapkričio 17 d.*

Byloje C-412/10

dėl *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division* (Jungtinė Karalystė) 2010 m. liepos 27 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugpjūčio 18 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Deo Antoine Homawoo

prieš

GMF Assurances SA

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai A. Prechal, K. Schiemann, C. Toader (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

* Proceso kalba: anglų.

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. liepos 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- D. A. Homawoo, atstovaujamo QC J. Dingemans, advokatų M. Zurbrugg ir K. Deal bei solisitoriaus I. Mitchell,

- *GMF Assurances SA*, atstovaujamos QC N. Paines, advokato P. Janusz bei solisitorių S. Ball ir P. Thomas,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos L. Seeboruth,

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Karipsiadis ir T. Papadopoulou,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin,

susipažinęs su 2011 m. rugsėjo 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) (OL L 199, p. 40, toliau — reglamentas) 31 ir 32 straipsnių, skaitomų kartu su SESV 297 straipsniu, aiškinimu.
- ² Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp D. A. Homawoo, gyvenančio Jungtinėje Karalystėje, kuris būdamas Prancūzijoje nukentėjo autoavarijoje, ir draudimo bendrovės *GMF Assurances SA* (toliau — GMF), įkurtos ir įsteigtos Prancūzijoje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3) Reglamento 6, 13, 14 ir 16 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„6) Norint, kad vidaus rinka veiktų tinkamai, reikia, siekiant užtikrinti didesnę ginčų baigties nuspėjamumą, tikrumą dėl taikytinos teisės ir laisvą teismo sprendimų judėjimą, kad valstybių narių kolizinėse teisės normose būtų daroma nuoroda į tos pačios valstybės narės teisę, neatsižvelgiant į tai, kurios šalies teisme iškelta byla.

<...>

13) Vienodų normų, nesvarbu, kokią teisę jose nurodoma taikyti, taikymas gali užtikrinti, kad Bendrijoje konkurencija tarp bylos šalių nebūtų iškraipoma.

14) Teisinio tikrumo [saugumo] reikalavimas ir būtinybė vykdyti teisingumą atskirais atvejais yra esminės teisingumo erdvės dalys. <...>

<...>

16) Vienodos normos turėtų padidinti galimybes numatyti teismo sprendimus ir užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp traukiamų atsakomybėn asmenų bei žalą patyrusių asmenų interesų. <...>“

4 Pagal reglamento 4 straipsnio 1 dalį:

„Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlus įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių.“

5 Reglamento 15 straipsnyje „Taikytinos teisės apimtis“ numatyta:

„Pagal šį reglamentą nesutartinėms prievolėms taikytina teisė visų pirma reglamentuoja:

<...>

c) žalos buvimą, pobūdį ir įvertinimą ar reikalaujamą žalos atlyginimą;

<...>“

- 6 Reglamento 28 straipsnyje „Santykis su galiojančiomis tarptautinėmis konvencijomis“ nustatyta:

„1. Šis reglamentas nedaro poveikio tarptautinių konvencijų, kurių šalimis šio reglamento priėmimo metu yra viena ar kelios valstybės narės ir kurios nustato su nesutarinėmis prievolėmis susijusias kolizines teisės normas, taikymui.

2. Tačiau šis reglamentas tarp valstybių narių turi viršenybę tik dviejų ar daugiau valstybių narių tarpusavyje sudarytų konvencijų atžvilgiu tiek, kiek tokios konvencijos susijusios su klausimais, kuriuos reglamentuoja šis reglamentas.“

- 7 Reglamento 29 straipsnio 1 dalyje dėl tarptautinių konvencijų sąrašo numatyta:

„Iki 2008 m. liepos 11 d. valstybės narės Komisijai pateikia 28 straipsnio 1 dalyje nurodytų konvencijų sąrašą. Po šios datos valstybės narės Komisijai praneša apie bet kurios iš šių konvencijų denonsavimą.“

- 8 Reglamento 30 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„Ne vėliau kaip 2008 m. gruodžio 31 d. Komisija Europos Parlamentui, Tarybai bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikia tyrimą apie padėtį nesutarinėms prievolėms, atsirandančioms dėl privatumo ir su asmeniu susijusių teisių pažeidimų, taikytinos teisės srityje, kuriame atsižvelgiama į taisykles dėl spaudos

laisvės bei saviraiškos laisvės žiniasklaidoje ir teisės kolizijos klausimus, susijusius su 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo [(OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355)].“

- 9 Reglamento 31 straipsnyje „Taikymas laike“ numatyta:

„Šis reglamentas taikomas po šio reglamento įsigaliojimo įvykusiems įvykiams, sukėlusiams žalą.“

- 10 Reglamento 32 straipsnyje „Taikymo data“ nurodyta:

„Šis reglamentas taikomas nuo 2009 m. sausio 11 d., išskyrus 29 straipsnį, kuris taikomas nuo 2008 m. liepos 11 d.“

Nacionalinės teisės aktai

- 11 Anglijos teisėje kolizinės teisės normos, susijusios su deliktinėmis prievolėmis, kaip matyti prašyme priimti prejudicinį sprendimą, yra įtvirtintos 1995 m. Įstatymo dėl tarptautinės privatinės teisės (įvairios nuostatos) [*Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995*] III dalyje ir jose numatyta, kad taikoma teisė tos šalies, kurioje atsitiko įvykiai, sudarantys deliktą. Dėl žalos asmeniui atvejų šio įstatymo

11 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta, kad taikoma vietos, kur asmuo buvo tuo metu, kai patyrė žalą, teisė.

- 12 Minėto 1995 m. įstatymo 15A straipsnyje, kuris buvo įtrauktas 2008 m. taisyklėmis dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Anglija, Velsas ir Šiaurės Airija) [*Law Applicable to Non-Contractual Obligations (England and Wales and Northern Ireland) Regulations 2008*, SI, Nr. 2986, 2008], numatyta, kad jokia šio 1995 m. įstatymo III dalies nuostata „netaikoma, jei tai turėtų įtakos su deliktinėmis prievolėmis susijusių klausimų, kurie turi būti sprendžiami pagal [reglamentą], sprendimui“.

- 13 Dėl žalos įvertinimo nacionalinėje teismų praktikoje ir, konkrečiai kalbant, 2007 m. *House of Lords* sprendime *Hardini v Wealands* [(2007) 2 AC 1], nustatyta, kad žalos, kurią galima išieškoti, įvertinimas yra procesinis klausimas, kuriam taikoma Anglijos teisė kaip teismo vietos teisė.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 2007 m. rugpjūčio 29 d., tuo metu, kai D. A. Homawoo buvo Prancūzijoje, jis nukentėjo autoavarijoje, sukėltoje transporto priemonės, kurios vairuotojas buvo apsidraudęs GMF.

- 15 2009 m. sausio 8 d. D. A. Homawoo *High Court of Justice* pateikė ieškinį prieš GMF ir pareikalavo atlyginti žalą, patirtą dėl sužalojimo, ir netiesioginius nuostolius.

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme ieškovas pagrindinėje byloje tvirtino, kad nuostolių vertinimas reglamentuojamas Anglijos teisės, kuri pagal teismo vietos kolizinės teisės normas taikytina ginčui pagrindinėje byloje. Jis nusprendė, kad reglamentas nebuvo taikytinas *rationae temporis*, nes remiantis jo 31 ir 32 straipsniais jis netaikomas tiems žalą sukėlusiams įvykiams, kurie, kaip pagrindinėje byloje, įvyko prieš 2009 m. sausio 11 d., t. y. jo įsigaliojimo dieną. Papildomai jis nurodė, kad reglamentas netaikytinas, nes neatsižvelgiant į datą, kada buvo padaryta žala, aptariama procedūra buvo pradėta prieš šią datą.
- 17 Nors GMF neginčijo, kad ieškovo prašymas atlyginti žalą buvo pagrįstas, vis dėlto tvirtino, kad šios žalos vertinimas turėjo būti reglamentuojamas pagal Prancūzijos teisę, remiantis šiame reglamente įtvirtintomis kolizinės teisės normomis. GMF mano, kad, remiantis SESV 297 straipsnyje įtvirtinta taisykle, reglamentas įsigaliojo dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Todėl jis buvo taikytina teisė pagrindinėje byloje, nes žalą sukėlę įvykiai įvyko po šios datos ir nacionalinio teismo buvo prašoma nustatyti taikytiną teisę po 2009 m. sausio 11 d.
- 18 *High Court of Justice* mano, pirma, jog šio reglamento 32 straipsnyje nėra nuorodos dėl ieškinio pareiškimo arba teismo sprendimo paskelbimo datos ir todėl nėra pagrįsta šią nuostatą aiškinti taip, kad reglamentas taikytinas visų ieškinių, pareikštų nuo šioje nuostatoje nustatytos datos, atžvilgiu. Antra, jis nurodo, kad aiškinimu, pagal kurį reglamentas taikomas žalą sukėlusiams įvykiams, įvykusiems nuo 2009 m. sausio 11 d., būtų užtikrintas teisinis saugumas, nes taip būtų nustatyta fiksuota data, nesusijusi su pradėtomis ginčo procedūromis. Vis dėlto, atsižvelgdamas į reglamento 31 straipsnio tekstą, jis abejoja, ar būtų galimas toks aiškinimas.

- 19 Šiomis aplinkybėmis *High Court of Justice* (England & Wales), *Queen's Bench Division* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [reglamento] 31 ir 32 straipsniai kartu su SESV 297 straipsniu turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas byloje, kurioje žalą sukėlęs įvykis atsitiko 2007 m. rugpjūčio 29 d., turi taikyti [šį reglamentą] <...>, konkrečiai kalbant, [jo] 15 straipsnio c punktą?

2. Ar atsakymui į pirmąjį klausimą turi įtakos kuris nors iš šių faktų:

a) teismo procesas dėl žalos atlyginimo pradėtas 2009 m. sausio 8 d.;

b) nacionalinis teismas nebuvo nustatęs taikytinos teisės iki 2009 m. sausio 11 d.“

Dėl prejudicinių klausimų

- 20 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės Teisingumo Teismo klausia, ar reglamento 31 ir 32 straipsniai kartu su SESV 297 straipsniu turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas turi taikyti reglamentą tik tiems žalą sukėlusiams įvykiams, kurie įvyko nuo 2009 m. sausio 11 d., ir ar proceso dėl žalos atlyginimo pradžios bei teismo, į kurį

kreipiamasi, atliekamo taikytinos teisės nustatymo datos turi įtakos šio reglamento *ratione temporis* taikymo srities nustatymui.

- 21 Šioje byloje norint atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktus klausimus reikia išnagrinėti dvi reglamento nuostatas, siekiant nustatyti šio reglamento įsigaliojimo ir taikymo datą.
- 22 Dėl reglamento įsigaliojimo datos reikia priminti, kad pagal SESV 297 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą teisės aktai įsigalioja juose nurodytą dieną arba, jeigu ji nenurodyta, dvidešimtą dieną nuo jų paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
- 23 Šiuo atveju, nors reglamente nėra aiškiai nurodyta įsigaliojimo data, pirma, jo 31 straipsnyje „Taikymas laike“ numatyta, kad jis taikomas po šio jo įsigaliojimo atsitinkusiems žalą sukėlusiams įvykiams, ir, antra, 32 straipsnyje „Taikymo data“ numatyta, kad jis taikomas nuo 2009 m. sausio 11 d., išskyrus straipsnį, kuris nėra aptariamasis pagrindinėje byloje.
- 24 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad teisės aktų leidėjas gali nustatyti skirtingas jo priimamo teisės akto įsigaliojimo ir taikymo datas, kurių vėlesnė yra antroji data. Tokia procedūra būtent tuomet, kai įsigalioja teisės aktas ir jis yra perkeltas į Sąjungos teisės sistemą, suteikiama galimybė valstybėms narėms arba Sąjungos institucijoms šio teisės akto pagrindu įvykdyti joms tenkančius išankstinius išsipareigojimus, kurie yra būtini, siekiant jį vėliau visapusiškai taikyti visiems jame numatytiems teisės subjektams.

- 25 Be to, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 21 punkte, teisės aktų leidėjas skirtingas datas nustatė keliuose teisės aktuose, priimtuose teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje, kaip antai 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6).
- 26 Kalbant apie reglamentą, aišku, kad jo įsigaliojimo data nėra nurodyta nei jo 31, nei 32 straipsnyje.
- 27 Akivaizdu, kad trijose kalbinėse reglamento 32 straipsnio pavadinimo („Inwerkingtreding“, „Data intrării în vigoare“ ir „Entrada en vigor“) versijose nurodyta įsigaliojimo data. Vis dėlto netgi šio straipsnio nuostatose šiose trijose versijose kaip reglamento taikymo data numatyta 2009 m. sausio 11 d.
- 28 Be to, kaip priminė generalinis advokatas savo išvados 39 punkte, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad vienodo Sąjungos reglamentų aiškinimo poreikis neleidžia kilus abejonėms nuostatos teksto vertinti izoliuotai, bet priešingai, reikalauja, kad ji būtų aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į versijas kitomis oficialiosiomis kalbomis (žr., be kita ko, 1979 m. liepos 12 d. Sprendimo *Koschniske*, 9/79, Rink. p. 2717, 6 punktą ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Eschig*, C-199/08, Rink. p I-8295, 54 punktą).
- 29 Šiuo atveju, atsižvelgiant į nuostatos turinį, kuris sutampa visose kalbinėse versijose, reikia konstatuoti, kad reglamento 32 straipsnyje nurodyta ne jo įsigaliojimo, bet taikymo data.

- 30 Iš to išplaukia, kad jei nėra konkrečios nuostatos, nustatančios reglamento įsigaliojimo datą, ši data turi būti nustatyta pagal SESV 297 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje įtvirtintą taisyklę. Kadangi reglamentas buvo paskelbtas 2007 m. liepos 31 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, jis įsigaliojo dvidešimtą dieną po jo paskelbimo, t. y. 2007 m. rugpjūčio 20 d.
- 31 Tokią išvadą patvirtina tai, kad būtent nuo šios datos reglamentu buvo nustatyti kai kurie įpareigojimai valstybėms narėms ir Komisijai. Be to, pagal jo 29 straipsnį iki reglamento taikymo datos, būtent 2008 m. liepos 11 d., valstybės narės turėjo pranešti Komisijai apie šioje srityje sudarytas tarptautines konvencijas, kurių šalys jos buvo, ir Komisija turėjo paskelbti šių konvencijų sąrašą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
- 32 Be to, pagal reglamento 30 straipsnio 2 dalį Komisija ne vėliau kaip 2008 m. gruodžio 31 d. Parlamentui, Tarybai bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui turėjo pateikti tyrimą dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės. Taigi šie įsipareigojimai turėjo būti įvykdyti iki 2009 m. sausio 11 d., kuri numatyta reglamento 32 straipsnyje, t. y. jo taikymo šių teisės subjektų atžvilgiu datos.
- 33 Šiomis aplinkybėmis reglamento 31 straipsnis, kuris pavadintas „Taikymas laike“, negali būti aiškinamas neatsižvelgiant į reglamento 32 straipsnyje nustatytą taikymo datą, t. y. 2009 m. sausio 11 d. Taigi reikia konstatuoti, kad pagal 31 straipsnį šis reglamentas taikomas žala sukėlusiams įvykiams, įvykusiems nuo šios datos.

- 34 Toks aiškinimas yra vienintelis, kuris, remiantis reglamento 6, 13, 14 ir 16 konstatuojamosiomis dalimis, leidžia garantuoti jo tikslų visapusį įgyvendinimą, kaip antai užtikrinti galimybę numatyti teismo sprendimus, teisinį saugumą dėl taikytinos teisės ir vienodą šio reglamento taikymą visose valstybėse narėse.
- 35 Tačiau šie tikslai gali būti nepasiekti, jeigu reglamentas būtų taikomas faktinėms aplinkybėms, įvykusioms tarp jo įsigaliojimo datos ir jo 32 straipsnyje nustatytos taikymo datos. Iš tiesų, kaip nurodė ieškovas pagrindinėje byloje, Jungtinės Karalystės vyriausybė ir Komisija, neatmestina galimybė, kad dvi faktinės aplinkybės, įvykusios tą pačią dieną prieš 2009 m. sausio 11 d., gali būti reglamentuojamos skirtingais įstatymais, atsižvelgiant į procedūros dėl žalos atlyginimo pradžios datą, arba teismo, į kurį kreipiamasi, atliekamo taikytinos teisės nustatymo datą. Be to, išipareigojimai, susiję su tuo pačiu metu keliems asmenims žalą sukėlusiu įvykiu, galėtų būti reglamentuojami skirtingais įstatymais, atsižvelgiant į įvairių teisminių procedūrų baigtį.
- 36 Taigi nei bylos pradžios data, nei nacionalinio teismo atliekamo taikytinos teisės nustatymo diena neturi reikšmės reglamento *ratione temporis* taikymo srities nustatymui. Kaip matyti iš jo 31 straipsnio, vienintelis momentas, į kurį reikia atsižvelgti — kada įvyko žalą sukėlęs įvykis.
- 37 Šiomis aplinkybėmis į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad reglamento 31 ir 32 straipsniai kartu su SESV 297 straipsniu turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas turi taikyti reglamentą tik žalą sukėlusiams įvykiams, atsitikusiems nuo 2009 m. sausio 11 d., ir kad proceso dėl žalos atlyginimo pradžios arba teismo, į kurį kreipiamasi, atliekamo taikytinos teisės nustatymo datos neturi įtakos šio reglamento *ratione temporis* taikymo srities nustatymui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ³⁸ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) 31 ir 32 straipsniai kartu su SESV 297 straipsniu turi būti aiškinami taip: nacionalinis teismas turi taikyti reglamentą tik žalą sukėlusiams įvykiams, atsitikusiems nuo 2009 m. sausio 11 d., ir kad proceso dėl žalos atlyginimo pradžios arba teismo, į kurį kreipiamasi, atliekamo taikytinos teisės nustatymo datos neturi įtakos šio reglamento *ratione temporis* taikymo srities nustatymui.

Parašai.